

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

FEATURES OF FORMATION OF FINANCIAL STABILITY OF MODERN FOOD INDUSTRY ENTERPRISES

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Анотація. Досліджено особливості формування фінансової стійкості сучасних підприємств харчової промисловості, факторів, які впливають на їхню стійкість, та шляхи фінансового зміцнення підприємств.

Abstract. The features of formation of financial stability of modern food industry enterprises, factors that affect their stability, ways to financially strengthen enterprises are investigated.

Аннотация. Исследованы особенности формирования финансовой устойчивости современных предприятий пищевой промышленности, факторы, влияющие на их устойчивость, и пути финансового укрепления предприятий.

Сучасний стан української економіки характеризується негативними тенденціями у фінансовій системі країни. Актуальність проблеми формування фінансової стійкості сучасних харчових підприємств особливо зростає в часи криз, зокрема в період нинішньої пандемії COVID-19. Нестабільні економічні умови вимагають швидкого реагування підприємств на зміни зовнішніх факторів. Забезпечення адекватної фінансової стійкості гарантує успішну економічну діяльність та стабільний розвиток підприємств у майбутньому і є пріоритетним напрямком. Тому вимагає проведення аналізу особливостей формування фінансової стійкості.

Важливою складовою успішного функціонування сучасного підприємства є аналіз його фінансової стійкості. Фінансова стійкість – це характеристика фінансового стану підприємства, яка описує рівень його залежності від зовнішніх джерел фінансування. Адекватні значення показників фінансової стійкості засвідчують позитивне функціонування підприємства, можливості його подальшого розвитку та підвищують інвестиційну привабливість. Проведення оцінки фінансової стійкості є основним фактором для оздоровлення фінансової складової сучасного підприємства та фундаментом для його економічного потенціалу.

Сучасні підприємства харчової промисловості України наразі переживають непрості часи. За останнє десятиліття темпи росту виробництва значно знизились. На Рис.1 відображено зміни обсягів виробництва харчової промисловості. За 2013 рік кількість виробленої харчової продукції склала 187,2 млн. т, а за 2019 рік цей показник склав 143,2 млн. т [1]. За шість років абсолютна кількість виробленої харчової продукції зменшилась на 44 млн. т, а щорічні темпи скорочення тримались на рівні 4%. Це пов'язано із застарілими технікою та технологіями, які заміщуються фізичною працею.

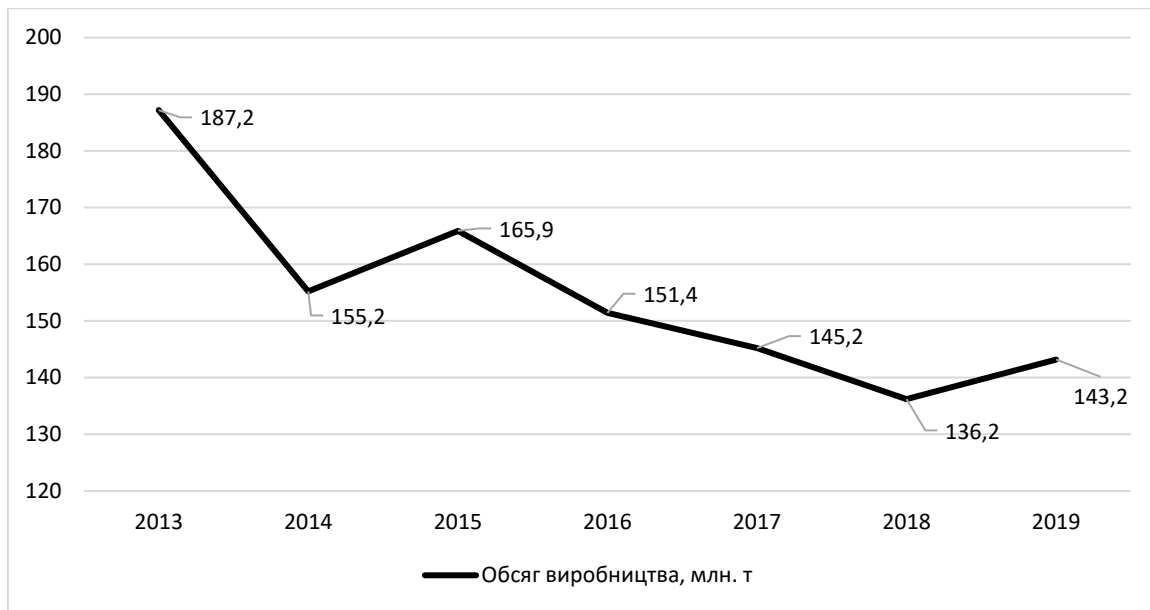

Рис.1 - Обсяги виробництва харчової промисловості 2013-2019 рр.

Негативним явищем також слугує структура пасивів сучасних підприємств харчової промисловості. За допомогою Рис.2 можна провести аналіз пасивів з 2014 по 2018 рр., який показав, що головним джерелом формування сукупних активів є поточні зобов'язання та забезпечення. Протягом аналізованого періоду обсяги поточних зобов'язань зросли на 130 млн. грн, при одночасному зростанні власного капіталу всього на 47 млн. грн. Частка поточних зобов'язань на 2018 рік склала 62,4%, тоді як частка власного капіталу та довгострокових зобов'язань 23% та 14,6% відповідно[2].

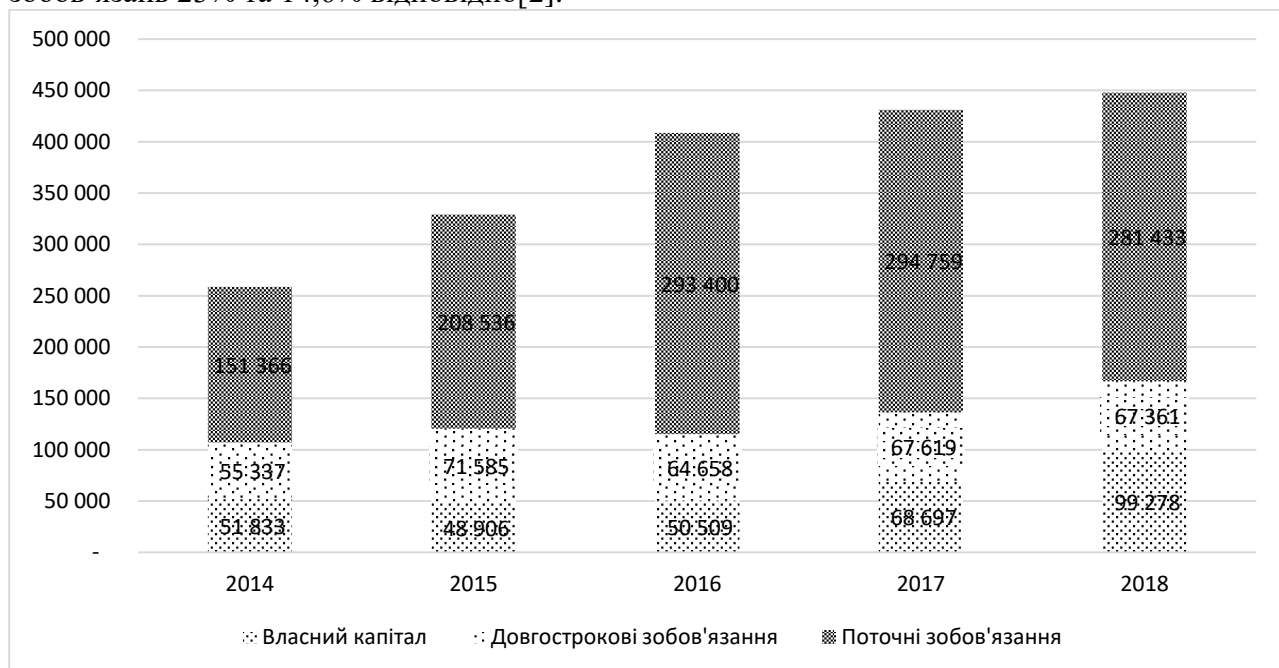

Рис.2 - Структура пасивів підприємств харчової промисловості України

Відсутність власних коштів є негативним явищем, яке послаблює фінансову стійкість підприємства. Усе це погіршується наслідками пандемії COVID-19, яка негативно впливає на діяльність харчової промисловості та призводить до зменшення попиту на експорт, скорочення доступності робочої сили та збільшення термінів постачання[3].

Харчова промисловість є дуже важливою галуззю національного виробництва, яка прямо пропорційно впливає на добробут населення та розвиток національного господарства.

Підприємства цієї індустрії потребують ефективнішого фінансового менеджменту, адже Україна має гарний фундамент для розвитку цієї індустрії. Наша держава має сприятливе географічне розташування для ефективної діяльності підприємств харчової промисловості. Україна вважається країною багатю на людський потенціал та природні ресурси (71% площі країни займають сільськогосподарські земельні ділянки), що слугує гарною базою для харчової промисловості[4]. Тому першочерговим фактором подальшого існування та акумуляції потенціалу розвитку підприємств є підтримання оптимального рівня фінансового стану шляхом моніторингу показників фінансової стійкості.

У науковій літературі звичним явищем є поділ методичних підходів оцінювання фінансової стійкості на коефіцієнтний, агрегатний та інтегральний. Коефіцієнтний відображає фінансовий стан підприємства за рахунок обчислення коефіцієнтів. Агрегатний підхід доповнює коефіцієнтний та виділяє чотири типи фінансової стійкості: абсолютний, нормальний, нестійкий, кризовий. Інтегральний характеризується також обчисленням коефіцієнтів, але з подальшою їх інтеграцією до загальної оцінки фінансового стану підприємства [5, с 13-16].

Для прикладу було проведено оцінювання фінансової стійкості за коефіцієнтним підходом показників ПАТ «Родина», основним видом діяльності якого є виробництво кондитерських виробів.

Таблиця 1

Динаміка коефіцієнтів фінансової стійкості ПАТ «Родина»

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Нормативні значення
1. Коефіцієнт автономії	0,87	0,84	0,88	$\geq 0,5$
2. Коефіцієнт фінансового ризику	0,15	0,19	0,14	≤ 1
3. Коефіцієнт фінансової стабільності	6,85	5,32	6,86	≥ 1
4. Коефіцієнт перманентного капіталу	0,87	0,84	0,87	$\approx 0,75$
5. Коефіцієнт довгострокових залучень	0	0	0	-
6. Коефіцієнт маневреності	0,53	0,50	0,54	-
7. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,78	0,72	0,79	[0,6;0,8]

За результатами даних, наведених у Табл. 1, можна зробити висновок про те, що протягом аналізованого періоду (2018-2020рр.) усі показники фінансової стійкості ПАТ «Родина» знаходились в межах нормативних значень та майже не змінились. Це пояснюється залученням великих обсягів власного капіталу та порівняно невеликих короткострокових зобов'язань.

Варто звернути увагу на коефіцієнт довгострокових залучень, який протягом трьох років дорівнював нулю. Це пов'язано з тим, що підприємство зовсім не використовувало довгострокові позикові зобов'язання. Така ситуація не є ідеальною, адже керівництво підприємства не хоче чи не може залучати позиковий капітал, тому не використовує переваги фінансового левериджу. Оплата за використання кредитного капіталу зазвичай менша, ніж прибуток, отриманий за його користування. Тому залучення позикових коштів у невеликих обсягах у майбутньому тільки зміцнить стійкість підприємства.

Аналіз фінансового стану ПАТ «Родина» показав, що на результати фінансової стійкості сучасного підприємства харчової промисловості впливає цілий ряд факторів, які потребують більш детального огляду. Фактори можна розподілити за місцем виникнення на внутрішні та

зовнішні, за ступенем впливу на негативні, нейтральні та позитивні та за ймовірністю реалізації на високі, середні та малі [6].

До найголовніших зовнішніх факторів впливу варто віднести такі: політико-економічна нестабільність в країні, зниження купівельної спроможності населення, високий рівень інфляції, зниження попиту на харчову продукцію та інші. Внутрішні складаються з таких факторів, як: неефективна структура активів, висока вартість капіталу, недієва фінансова стратегія, неправильне розподілення запасів та резервів, низька ліквідність активів та великі обсяги кредиторської заборгованості. Складність зовнішніх факторів полягає в тому, що підприємство не може їх контролювати та корегувати на свою користь. Підприємству важливо в першу чергу спрямувати увагу на внутрішні фактори, які повністю залежні від дій підприємства.

Отже, фінансова стійкість є важливим показником ефективності діяльності сучасного харчового підприємства і потребує постійної оцінки в умовах швидких зовнішніх змін. Виробництва вимагають розгляду нових шляхів покращення фінансової стійкості та можливості кастомізації розрахунків відповідно до особливостей діяльності підприємств. Необхідно провести додаткові дослідження про напрямки популяризації моніторингу показників фінансової стійкості серед підприємців, що дозволить уникати кризових становищ на підприємствах.

Література

1. Виробництво промислової продукції за видами за 2013-2019 рр. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 15.03.2021).
2. Показники балансу підприємств за видами економічної діяльності підприємств: (2013-2018). URL: <http://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 15.03.2021).
3. Терещенко Ю. Харчова промисловість та агробізнес, вплив COVID-19. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2020/03/agribusiness.html> (дата звернення 17.03.2021).
4. Agricultural land (% of total land area). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.AGRI.ZS?end=2016&start=2016> (дата звернення 17.03.2021).
5. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі: монографія/Нагорна І. В. та ін. Харків, 2020. 183 с.
6. Ткаленко Я. М. Фінансова стійкість підприємства та фактори впливу на неї // Інтернаука: електрон. міжнародний наук. журнал. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14508993787623.pdf> (дата звернення 15.03.2021).